

Sygn. akt IV Kp 528/14

Prokuratura Rejonowa Gliwice – Zachód w Gliwicach Ds 430/14

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach w Wydziale IV Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Lach

Protokolant: A. K.

przy udziale Prokuratora Beaty Wojtasik

po rozpoznaniu w sprawie pokrzywdzonych **B. i. H. M.**

na skutek zażalenia pełnomocnika pokrzywdzonych r. pr. J. K.

na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej Gliwice – Zachód w Gliwicach z dnia 31 lipca 2014 r., sygn. akt Ds 430/14 o umorzeniu śledztwa

na podstawie art. 329 kpk i art. 437§1 kpk w zw. z art. 465§1 i 2 kpk,

postanawia

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej Gliwice – Zachód w Gliwicach z dnia 31 lipca 2014 r., sygn. akt Ds 430/14 o umorzeniu śledztwa.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 lipca 2014 r., sygn. akt Ds 430/14, prokurator Prokuratury Rejonowej Gliwice – Zachód w Gliwicach zatwierdził postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie usiłowania doprowadzenia małżonków B. i. H. M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 275.000 zł poprzez wezwanie ich do wykupu weksla in blanco wypełnionego przez jego posiadacza bez tytułu prawnego, tj. w sprawie czynu z art. 13§1 k.k. w zw. z art. 286§1 k.k. i art. 294 k.k. Umorzenie śledztwa nastąpiło na podstawie art. 17§1 pkt 1 k.p.k., jako że prokurator uznał, iż brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa.

Uzasadniając postanowienie o umorzeniu śledztwa prokurator wskazał, że B. i. H. M. pismem z dnia 27 marca 2014 r. nadanym przez M. G. (1) zostali wezwani do wykupu weksla własnego wypełnionego na kwotę 275.000 zł z terminem płatności na dzień 3 kwietnia 2014 r. Weksel ten miał zabezpieczać umowę pożyczki zawartą ustnie przez M. G. (1) i H. M. w kwietniu 2012 r. Pokrzywdzeni nie kwestionując autentyczności swoich podpisów na wekslu wskazali jednak, że w roku 2012 nie utrzymywali z M. G. (1) żadnych kontaktów biznesowych. W ich ocenie wspomniany weksel może być zabezpieczeniem pożyczki, jaką uzyskali od M. G. (1) w okresie współpracy z nim, która miała miejsce w latach 2008 – 2010. Wskazali jednak, że wszelkie zaciągnięte w tamtym okresie zobowiązania zostały przez nich uregulowane.

Z kolei wskazany przez M. G. (1) świadek B. B. (2) potwierdził, że w roku 2012 widział w restauracji (...) przy ul. (...) w G. M. G. (1) i H. M. siedzących przy stole, na którym leżała duża ilość gotówki.

W tym stanie rzeczy prowadzący postępowanie przygotowawcze uznał, że wersje prezentowane przez obie strony są jednakowo prawdopodobne i – wobec braku bezpośrednich dowodów – żadnej z nich nie można wykluczyć. Wobec tego nie sposób przyjąć, że działanie M. G. (1) wyczerpało znamiona przestępstwa oszustwa z art. 286 § 1 k.k., gdyż zgromadzony materiał dowodowy nie wskazuje jednoznacznie na powzięcie przez niego zamiaru przestępczego.

Na powyższe postanowienie zażalenie w dniu 14 sierpnia 2014 r. złożył pełnomocnik B. i. H. M., radca prawny J. K.. Wskazał w nim, że śledztwo nie zostało przeprowadzone w pełnym zakresie. Przede wszystkim nie ustalono, skąd pochodziły środki pieniężne, które M. G. (1) miał przekazać (...) tytułem pożyczki. Nie został przesłuchany drugi rzekomy świadek spotkania, na którym dojsć miało do przekazania tych pieniędzy, M. G. (2). Nie przeprowadzono ekspertyzy w celu ustalenia daty sporządzenia podpisów na przedmiotowym wekslu. Z uwagi na powyższe braki pełnomocnik pokrzywdzonych domagał się uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W tym miejscu należy jeszcze podkreślić, że przed przekazaniem zażalenia do tut. Sądu Prokurator w trybie art. 327§3 k.p.k. zlecił Policji przeprowadzenie czynności dowodowych wskazanych przez pełnomocnika pokrzywdzonych w zażaleniu, tj. dokonania ekspertyzy podpisów i przesłuchania M. G. (1) na okoliczność posiadania środków pieniężnych, które miały zostać udzielone (...) jako pożyczka (k. 107-109).

Odnosnie do badań laboratoryjnych podpisów ustalono, że ich przeprowadzenie jest możliwe w stosunku do pisma długopisowego jedynie w okresie 18 miesięcy od sporządzenia pisma. Jako, że przedmiotowy weksel pochodzi najpóźniej z roku 2012, zlecenie badań podpisów na nim złożonych uznano za bezcelowe (k. 110).

Odnosnie do pochodzenia środków pieniężnych udzielonych pokrzywdzonemu tytułem rzekomej pożyczki M. G. (1) wskazał, że pochodziły one z jego prywatnego rachunku bankowego prowadzonego przez PKO BP S.A. Na dowód tego przedstawił wydruki potwierdzenia wypłat gotówkowych z dnia 6 kwietnia 2012 r. na kwoty 190.000,00 zł i 10.000,00 zł (k. 111-113).

Rozpoznając zażalenie Sąd uznał, że nie zasługuje ono na uwzględnienie.

Rozważania rozpocząć wypada od przybliżenia znamion zarzucanego M. G. (1) przez pokrzywdzonych przestępstwa oszustwa z art. 286§1 k.k. Czynu tego dopuszcza się ten, kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania.

Do przypisania sprawcy odpowiedzialności za powyższy czyn niezbędne jest wystąpienie zamiaru bezpośredniego. W nauce prawa karnego wskazuje się przy tym, że „charakterystyczny dla strony podmiotowej tego przestępstwa zamiar bezpośredni powinien obejmować zarówno cel działania sprawcy, jak i sam sposób działania zmierzającego do zrealizowania tego celu” (por. Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, red. A. Zoll, wyd. Zakamycze 2006, t. III, str. 299 – 300). W toku postępowania przygotowawczego, z uwagi na brak obiektywnych źródeł dowodowych, nie udało się wykazać, że M. G. (1) wzywając B. i. H. M. do wykupu wystawionego przez nich weksla in blanco działał z takim właśnie zamiarem. W szczególności zamiaru takiego nie można domniemywać i wywodzić z faktu następczego zbycia weksla przez remitenta na rzecz osoby trzeciej, co jest działaniem prawnie dozwolonym, bez względu na treść art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe.

Nadto warto wskazać, iż do znamion czasownikowych przestępstwa oszustwa z art. 286§1 k.k. należy wprowadzenie w błąd. Polega ono na wywołaniu w świadomości pokrzywdzonego lub innej osoby, której mienie stanowi przedmiot rozporządzenia dokonywanego przez wprowadzonego w błąd, fałszywego wyobrażenia (polegającego na rozbieżności między rzeczywistością a jej odzwierciedleniem w świadomości dokonującego rozporządzenia mieniem, por. Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, red. A. Zoll, wyd. Zakamycze 2006, t. III, str. 273). W okolicznościach niniejszej sprawy o rozbieżności takiej można by mówić jedynie w sytuacji, gdyby istotnie nie doszło do udzielenia pokrzywdzonemu (...) pożyczki przez M. G. (1). Zgromadzony materiał dowodowy nie uprawnia jednak do tak jednoznacznego wniosku. W szczególności zeznania świadka B. B. (2) i potwierdzenia wypłaty środków pieniężnych o łącznej wysokości 200.000 złotych przez M. G. (1) w kwietniu 2012 r. wskazują na duże prawdopodobieństwo, że do udzielenia rzeczony pożyczki w rzeczywistości doszło. Natomiast jedynymi dowodami wskazującymi na okoliczność przeciwną są zeznania pokrzywdzonych, którzy wskazują, że przedmiotowy weksel in blanco mógł ewentualnie stanowić zabezpieczenie pożyczki z dnia 6 lipca 2008 r., przy czym treść umowy nie wskazuje na tego

typu zabezpieczenie. Brak jest możliwości dowodowych by zobiektywizować wskazane twierdzenia, by dało się ustalić jedną wersję zdarzenia.

Rozpoznając zażalenie Sąd wziął również pod uwagę, że prokurator – przed przekazaniem zażalenia – zlecił Policji w trybie 327§3 k.p.k. dokonanie czynności postulowanych przez pełnomocnika pokrzywdzonych w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia. Przeprowadzenie ekspertyzy podpisów złożonych na wekslu w zakresie czasookresu ich naniesienia okazało się jednak niemożliwe z uwagi, iż z zebranego materiału dowodowego wynikało jednoznacznie, że musiały być sporządzone co najmniej przed kwietniem 2012 r., zaś tego typu badania wykonuje się do 18 miesięcy od dnia badania. Natomiast przesłuchanie M. G. (1) na okoliczność posiadania przez niego w kwietniu 2012 r. środków pieniężnych w wysokości udzielonej rzekomo pożyczki potwierdziło, że istotnie takimi kwotami dysponował. Tym samym wyjaśniona została okoliczność podnoszona przez pełnomocnika pokrzywdzonych jako budząca największe zastrzeżenia w dotychczasowym przebiegu śledztwa i mająca wskazywać na zamiar przestępczy M. G. (1). Nadto jak wynika z dołączonych do wniosku o zwolnienie z kosztów sądowych w sprawie cywilnej odpisów tytułów wykonawczych obecnie prawomocnie zasądzono szereg należności cywilnych na łączną kwotę rzędu kilkuset tysięcy złotych wobec pokrzywdzonych. Powyższe okoliczności zdają się przemawiać za wersją wydarzeń wskazaną przez M. G. (1) jednakże ten materiał dowodowy nie jest również wystarczający do uznania jej za udowodnioną.

Uwagi Sądu nie uszło, że prokurator nie przeprowadził dwóch dalszych wnioskowanych w zażaleniu dowodów, tj. przesłuchania świadków: M. G. (2) – na okoliczność spotkania H. M. i M. G. (1) w kwietniu 2012 r. w restauracji Secesja w G. oraz G. K. – na okoliczność nabycia weksla. Wypada wobec tego zauważyć, że prowadzący śledztwo nie jest w zakresie przeprowadzanych czynności związany żądaniami stron. W ocenie Sądu materiał zgromadzony w sprawie we wskazanym zakresie można uznać za wystarczający do rozstrzygnięcia, w szczególności że świadek G. K. był już przesłuchiwany na podnoszone w zażaleniu okoliczności, zaś okoliczności dotyczące spotkania H. M. i M. G. (1), podczas którego miało dojść do przekazania pieniędzy, zostały potwierdzone przez świadka B. B. (2).

Sąd wziął również pod uwagę, że konstrukcja zobowiązania wekslowego cechuje się niespotykaną w przypadku większości innych czynności prawnych abstrakcyjnością. Oznacza to, że dla ważności zobowiązania wekslowego nie jest istotne, czy istniało zobowiązanie będące przyczyną wystawienia weksla oraz czy było ono ważne. Posiadaczowi weksla przysługuje w zasadzie prawo żądania zapłaty sumy wekslowej nawet wówczas, gdy wręczenie weksla było pozbawione dostatecznej podstawy. Tak będzie np. w przypadku, gdy weksel wręczono jako zapłatę za towar, którego nie dostarczono lub który zawierał wady, względnie jako zabezpieczenie kredytu, który nie został jednakże udzielony (por. Izabela Heropolitańska, Komentarz do ustawy - Prawo wekslowe, [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, Lex 2011). Ze szczególną wyrazistością cecha ta odnosi się do weksli in blanco. Jest to zarazem okoliczność, którą muszą brać pod uwagę osoby posługujące się tym narzędziem obrotu gospodarczego.

Wobec powyższego szczególnego podkreślenia wymaga, że prawo karne ma charakter ostateczny i winno być stosowane dopiero wówczas, gdy inne środki prawne nie są wystarczające dla zapewnienia ochrony praw obywateli. Zarówno orzecznictwo, jak i doktryna są zgodne, że prawo karne stanowi swoiste ultima ratio i winno być wykorzystywane w ostateczności (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2013 r., SNO 19/13; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2007 r., V KK 98/07; Jarosław Warylewski, Prawo karne. Część ogólna, wydanie 2, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005, str. 61; Andrzej Marek, Prawo karne, 6. wydanie, C.H. Beck, Warszawa 2005, str. 13-14). Zasada ta jest szczególnie istotna w sferze obrotu gospodarczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2013 r. II KK 81/13), a tej właśnie sfery dotyczy rozpoznawana sprawa.

W tej sytuacji dalsze prowadzenie śledztwa w niniejszej sprawie pomimo braku dostatecznych dowodów wskazujących na popełnienie przestępstwa stanowiłoby w istocie próbę obejścia surowych przepisów o zobowiązaniach wekslowych przy posłużeniu się środkami prawa karnego. Działanie takie nie może zyskać aprobaty Sądu. Godzi się tu wskazać, że prawo wekslowe przewiduje środki ochrony osób zobowiązanych z weksla w art. 17 ustawy i ewentualnie te właśnie środki – a nie państwowy aparat ścigania – powinny zostać wykorzystane przez zainteresowanych w niniejszej

sprawie. Wskazać należy, że obecnie toczy się postępowanie cywilne przed Sądem Okręgowym w Gliwicach Wydział I Cywilny i jest to właściwe forum dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu.

Z tego względu Sąd orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

1) Odpis postanowienia doręczyć:

- pokrzywdzonym B. M. i. H. M. z pouczeniem o braku zażalenia;
- Prokuraturze Okręgowej w Gliwicach;

2) Akta o sygn (...) zwrócić do Wydziału I Cywilnego;

3) akta po uprawomocnieniu postanowienia zwrócić Prokuraturze Rejonowej Gliwice-Zachód w Gliwicach.

Gliwice, dnia 15 grudnia 2014 r..